

Perusoppikirja matkailusta ja liikenteestä

DUVAL, DAVID TIMOTHY (2007). *Tourism and transport. Modes, networks and flows*. 327 s. Channel View, Clevedon.

Turismi on nopeasti kasvava teollisuudenala. Matkustajien määrää kasvattavat liiketoiminnan globalisoituminen ja entistä eksoottisempien lomakokemusten etsintä. David Duval on kirjoittanut oppikirjan, joka pureutuu liikenteen ja matkailun kysymyksiin. Matkailulla Duval tarkoittaa kansainvälistä turismia eli vapaaehtoista lomamatkustamista kahden tai useamman valtion välillä. Perussanoma on, että liikkumisen ja matkailun infrastruktuurit ovat muuttuneet. Muutos myös jatkuu voimakkaasti kasvavan kuljetuskysynnän takia. Duval etsii syy-seuraussuhteita matkustajamäärien ja liikennevirtojen välillä. Etsinnässään hän onnistuu vain osittain, koska kirja painottuu mielestäni liiaksi lentoliikenteeseen sekä talouteen.

Teos jakaantuu yhdeksään pääjaksoon. Laajahko johdanto käsittelee ensisijassa matkailun ja liikenteen yhteiskunnallista oikeutusta. Liikenteen kasvun Duval osoittaa tilastoilla. Johdannossa minua häiritsee lentoliikenteen yliedustus: kaikki tilastolliset luvut koskevat lentoliikennettä, joka on Duvalin erikoisala. Johdannossa esitetään myös äärimmäisen yksinkertaistettu liikennejärjestelmän perusmalli ja selitetään liikennemuotojen valintaa kysynnän ja tarjonnan avulla.

Johdantoa seuraa kaksi jaksoa käsitteistä. Ensimmäisessä Duval tarkastelee liikenteen ja turismin vuorovaikutussuhteita ja jälkimmäinen liikenteen verkostoja sekä virtoja. Liikenteen ja turismin vuorovaikutusta hän käsittelee pääasiassa pohtimalla vastakkainasetteluita ja syy-seuraussuhteita.

Duval tarkastelee liikennettä ja turismia pääsääntöisesti kansantaloustieteen mallien avulla. Hän esimerkiksi käyttää kysynnän ja hinnan suhteita sekä näitä kuvaavaa hintajoustoa moottoriliikenteen luonteen selittäjänä. Käytetyt perusmallit esitellään ymmärrettävästi ja helpolukuisesti. Duval kysyy myös, onko matkustaminen kustannustehokkuuden etsintää (lennot turistiluokassa) vai onko matkustus itsessään turismia (loistoristeilyt)? Esimerkit ovat muutamissa tapauksissa liian yksinkertaistettuja.

Kokonaisuutta ajatellen kuljetusverkostoja ja -virtoja käsittelevä pääjakso on hajanainen. Tärkeimmiksi teemoiksi nostetaan haasteellisia ihmismaantieteen käsitteitä, joita käytetään pinnallisesti. Esimerkiksi muutaman sivun mittainen sinänsä tervetullut kulttuurintutkimukseen liittyvä keskusteluosio jää irralliseksi. Kirjoittaja toteaa käsittelevänsä tilan ja paikan merkitystä matkustamisessa. Näiden avaintermien käyttö rajoittuu kuitenkin lähinnä mallintamista palvelevaksi. Opiskelijalle hajanaisen ja vaikeaselkoisten käsitteiden sekava käyttö aiheuttanee ihmetystä, etenkin kun varsinainen teoriaosa pohjautuu laskennalliseen vetovoimamalliin.

Teoriasta siirrytään empiriaan. Kirjoittaja tarkastelee maa-, lento- ja meriliikennettä omina lukuinaan. Maa-liikennejakso esittelee lähinnä brittiläisiin tilastoihin pohjautuen juna-, auto- ja kevyenliikenteen kuljetusmääriä.

Meriliikenne keskittyy risteilymatkustukseen taloudellisenä ilmiönä. Duval analysoi myös risteilymatkustajia segmentoimalla heitä kuluttajaryhmiin. Lentoliikennettä käsittelevä jakso on kirjoittajan ominta alaa. Globaalia tasoa hän käsittelee esimerkillisesti.

Kuljetusmuotojen esittely seuraavat pääjaksot koskevat liikennevirtojen liiketaloudellista hallintaa ja markkinointia. Liiketaloudellista käsitteistöä havainnollistavat esimerkit kuvaavat pääasiassa lentomääriä ja suurten lentoyhtiöiden toimintatapoja. Kirjoittaja käsittelee myös ajankohtaista turvallisuusteemaa niin yritysten kuin matkustajienkin näkökulmasta. Teos päättyy tulevaisuutta luotaavaan yleiskeskusteluun. Päätoisjaksossa Duval esittelee tervetulleesti ympäristöongelmia, joita liikenne ja turismi aiheuttavat. Ympäristön mukaan ottaminen päätösjaksossa vaikuttaa irralliselta, koska teoksen muissa osissa siitä ei puhuta muutamia yksittäisiä mainintoja lukuun ottamatta.

Teos on pääasiallisesti perus- tai aineopintoihin soveltuva yliopisto-oppikirja. Se on helppolukuinen ja painottuu kuvaileviin esimerkkeihin Britanniaasta ja Pohjois-Amerikasta. Duval esittää jokaisen pääjakson alussa lukijalle selkeät kysymykset, joihin opiskelijan pitäisi pystyä vastaamaan tekstin luettaessa. Jaksojen lopussa kirjoittaja esittää lyhyen yhteenvedon ja kuusi kertaavaa kysymystä tai tehtävää. Kysymykset ovat laajoja ja monitahoisia. Aihepiiriä tuntevalle lukijalle tulee mieleen oma kysymys: antaako kirja riittävästi eväitä vastata esitettyihin ongelmiin?

Teoksen temaattinen yhtenäisyys on heikohko. Rakenteen toimii päällisin puolin, mutta laajat teemat rönsyilevät. Teos painottuu voimakkaasti talouteen ja yhdistää kansantaloustieteen malliajattelua liiketaloustieteeseen. Sekavuudesta ja talouden korostumisesta johtuen turismi (ilmiönä) ja liikenne (prosessina) jäävät irrallisiksi osiksi, joiden yhdistäminen jää useissa kohdin lukijan mielivikutuksen varaan.

Kirjan keskeinen ongelma on sen laajuudesta seuraava pinnallisuus. Käytetyt mallit ovat myös liian yksinkertaistavia. Teoksen kohdeyleisöksi on asetettu opiskelijat. Perustason oppikirjana se puolustaa paikkaansa, mutta sillä on paljon kilpailijoita tunnettujen kustantajien kirjasarjoissa. Tuoreita vaihtoehtoja löytyy helposti hakusanoilla *liikenne*, *turismi* ja *matkailu*.

Kirjan selvänä vahvuutena on sen helppous ja perusteiden selkeä esittäminen. Toisaalta kappaleiden sisäinen sekavuus, ja yhteismitattomuus heikentävät sitä. Oppikirjakäytön lisäksi teos sopii johdannoksi matkailun ja liikenteen suhteista, mutta vaativammalle tai talousmaantieteeseen perehtyneelle lukijalle se ei tarjoa paljoakaan uutta. Suositelen kirjaa niille lentomatkailusta kiinnostuneille, jotka haluavat laajentaa tietämystään aihepiirin taloudellisista kysymyksistä.

TOMMI INKINEN
Maantieteen laitos,
Helsingin yliopisto